

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

VIII. Declaratur 7. excommunicatio aduersus deferentes arma, & alia
instrumenta vsui bellico idonea ad infideles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

rit Hostiens. in sum. lib. 3. tit. de crimine falsi. §. qualiter committatur. vers. sed hodie. Panormit. cap. ex litteris de fide instrumentor. Syluest. verbo excommunicatio 7. num. 8. Caiet. eodem. cap. 2. 6. in fine. Neque obest quod in privilegio summo Pœnitentiario concessis contentum erat, vt posset absolueri ab excommunicatione, quæ ex mutatione verborum incurritur litteræ sensu non mutato, quia ante Clementem VIII. in hac clausula Bullæ Cœnæ addebant Pontifices illa verba. *Excommunicamus eos qui mutant punctum, aut litteram &c.* quæ verba postmodum omilla sunt, vt potè non inducentia mutationem, quæ falsitatem constituit.

4 Duplex tamen in hac parte est difficultas. Prima An excuseris ab hac censura, si mutationem præstes in litteris iniustitiæ nullum, vel leue damnum parti aut fisco inferentem? Videris namque excusatus ob leuitatem materiæ; falsificatio namque prohibetur ob damnum quod ex falsitate euenit. Cum igitur ex tali falsitate nullum, vel leue damnum parti aut fisco proueniat, non videris peccatum mortale, & consequenter nec censuram incurere. Sed rectius contrarium docuit Bonac. *2. 3. de censur. disp. 1. q. 7. punct. 2. num. 5.* Quippe falsificatio litterarum non tam ob damnum parti, aut fisco illatum prohiberi censenda est, quam ob iniuriam expediendi litteras factam, cuius authoritas falsificatione contemnitur. Quod manifestum est in litteris gratiæ, dispensationibus, & indulgentiis à sede Apostolica concessis, quæ in nullius damnum cedunt.

5 Secunda difficultas est; An si correctio fiat iuxta mentem summi Pontificis falsarius sit, & excommunicationem incurras? V. g. supplicatio facta est pro dispensatione in consanguinitate, & Notarius apposuit loco consanguinitatis affinitatem. Item supplicatio facta est pro impedimento secundi gradus, & tamen litteræ per errorem expeditæ sunt pro tertio, an inquam correctio hac falsitatem inducat, & censuram. Affirmat vt probabilis Suar. *disp. 1. 1. sect. 2. num. 47.* Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 2. proposit. 2.* quia verè mutas sensum litterarum Apostolicarum, neque mens Pontificis est, vt error à Notario commissus per alium, quam per Notarium corrigatur; alias liceret nouas litteras fabricare, sicut licet latas emendare, & corrigere. Sed oppositum verius est, vt docuit Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 10. in fine, num. 12.* Hugolin. *in præfenti. §. 2. Reginald. lib. 9. num. 288.* Bonac. *disp. 1. q. 7. punct. 2. in fine,* quia illa mutatio verborum comparatione Pontificis mutatio non est, cum eius intentioni, & concessioni conformis sit. Ergo falsitatem inducere non potest. Et enim mutatio sensus non tam est attendenda secundum verba materia litteræ posita in ipsa Bulla, quam secundum intentionem Pontificis Bullam expediens. Nam si licitum est errorem manifestum scriptoris emendare sensu retento, cur non licet errorem commissum contra mentem, & intentionem Pontificis? Præterea litteræ sic correctæ cum Pontificis intentioni conformes sint veræ, & non falsæ sunt appellandæ. Ergo sic corrigens falsarius esse non potest, sed veri sensus, & mentis Pontificis restitutor; scilicet verò est dicendum de eo qui integras litteras fabricaret, quia illæ litteræ vt potè à Pontifice non expeditæ sufficitur sunt, & falsæ.

6 Falsitas autem hanc excommunicationem inducens committi debet in litteris Apostolicis etiam in forma breuis, vel in supplicationibus summo Pontifici, vel Vicecancellario, aut alteri vicem ipsorum gerenti gratiam, vel iustitiam continentibus. Litteræ Apostolicæ appellantur, quæ nomine summi Pontificis expediuntur, quæ si plumbatæ sint bullæ dicuntur, si sigillo cæreo signentur, Breuia. Supplicationes verb, quæ summo Pontifici, offeruntur, & ab eo, seu Vicecancellario signantur. Si igitur in his omnibus falsitas committatur hanc censuram inducit. Quapropter quælibet alia falsitas commissa in litteris, seu supplicationibus, quæ nomine summi Pontificis non expediuntur, vt sunt litteræ sacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Inquisitionis, declarationis, Concilij, Datarij, Nunciij Apostolici, Legati à latere, & Episcopi hac excommunicatione non afficiuntur; quia propriè non sunt litteræ Apostolicæ, neque supplicationes Pontifici, aut Vicecancellario factæ, quæ falsitas hac censura punitur, & pœnæ extra casum expressum extendendæ non sunt. Vt tradit Paludan. *in 4. disp. 12. quest. 3. art. 2. vers. tertius falsar.* Nauarr. *cap. 27. num. 62.* Alphonsi. Vivaldi. *in exposit. bullæ Cœnæ, num. 52.* Tolet. *in præfenti, §. 4.* Hugolin. *§. 3. num. 6.* Suar. *disp. 1. 1. sect. 2. num. 49.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 7. pun. 1. num. 2.* Reginald. *lib. 9. cap. 17. num. 289.* Additur præterea excommunicatio aduersus falsò signantes supplicationes prædictas, vt habetur in prædicta clausula.

7 Personæ verò in quas hæc excommunicatio bullæ fertur, et tantum sunt quæ per se falsitatem committant in litteris Apostolicis, & supplicationibus à Pontifice, seu eius Vicario signatis. Quare mandans, consulens, approbans prædictam falsitatem hac censura non comprehenduntur, qui hi non falsificantes, sed falsitatem consulentes, mandantes, & approbantes dicuntur, & pœnæ extendendæ, non sunt vltra casus expressos.

PUNCTVM VIII.

Declaratur septima excommunicatio aduersus deferentes arma, & alia instrumenta vsui bellico idonea, ad infideles.

- 1 Refertur Textus.
- 2 Quis finis sit huius excommunicationis, & qualiter in iure hæc actio sit prohibita?
- 3 Plures excommunicantur ex constitutionibus qui in Bulla Cœnæ non comprehenduntur.
- 4 Triplex actio sub hac excommunicatione prohibetur.
- 5 Quæ transmissio, seu delatio, & quarum rerum hæc excommunicatione prohibetur.
- 6 Examinatur, an sub prædicta prohibitione vestimenta, pecunia, & vidualia comprehendantur?
- 7 Verius censio non comprehendit.
- 8 Debes per te ipsum transferre prædictas res prohibitas.
- 9 Si ex vno loco infidelium ad alium similem hæc deferat, huic excommunicationi non subiacet, nisi inde grandæ damnum Christianis pronentia.
- 10 Si ex venditione armorum infideles sortites reddantur ad Catholicorum impugnationem, locus est huic censura.
- 11 Si in terris Principi Christiano subiectis ea arma infidelibus vendas, negant aliqui te hæc censura inmodari.
- 12 Verus censio positum.
- 13 Catholicus Princeps infidelis in sui auxilium conuocans aduersus alium Principem Catholicum, illique arma subministrans hæc censurâ non ligatur, si bellum iustum gerit.
- 14 Non est licitum Principi Catholico infidelibus arma subministrare, ne alius Princeps Catholicus superior existat.
- 15 Ad quos hæc arma transferenda sint?
- 16 Deferri arma ad Schismaticos, qui hæretici non sine sub hac censura non comprehenduntur.
- 17 Ab hac censura excusari potes ob leuitatem materiæ, & quæ hæc sit in præfenti?
- 18 Notitiam præbens infidelibus de statu temporali Christiana Reipublica in hanc censuram incidit.
- 19 Tabellarium deferentem litteras infidelibus non videtur improbabile hæc excommunicatione ligari.
- 20 Reuelantem fidelibus statum Christiana Reipublica qui infidelibus secretum manifestatur sunt non videtur sub hac excommunicatione comprehendit.
- 21 Declaratur qualiter auxiliantes, consulentes, & faucentes in hanc excommunicationem incidant.
- 22 Ob periculum vitæ alterius, seu grauissimi damni excusari possunt à censura consulentes, & faucentes.

Septimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos vel hæreticos per nostras, sue huius sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, silum ferrum, flammum, chalybem, omniâque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canopem, funes tam ex ipso canope, quam ex quocunque alia materia, aliâque huiusmodi, quibus Christianis, & Catholicis impugnant, necnon illos qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholice Religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscuque privilegiis, quibusvis personis, Rebus publicis Per nos, & sedem Apostolicam hæcenus concessis de huiusmodi prohibitionem expressam mentionem non facientibus.

Hæc excommunicatione vult Pontifex fidei Catholice, Religionique consulere impediendo, ne Christiani nominis hostes, & inimici Catholicorum subditiis validiores sint, & potentiores ad bellum Christianis inferendum. Quapropter huius legis violator sacrilegus est, præter iniustitiam commissam suppeditando instrumenta, quibus iniuste Christiani vexentur. Ob quam causam idem est sub grauissimis pœnis iure ciuili prohibitorum. *leg. 1. & 2. Cod. quæ res exportari non debeat.* & *leg. finali Cod. de pœnis.* Et iure Canonico variis Textibus excommunicatio, aliæque pœnæ continentur aduersus eos qui aliquo modo potentiam Saracenorum augent. Nam in *cap. ita quorundam de Iudæis* excommunicatur ipso facto qui Saracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galeatum. Se cundò qui necessaria subministrant ad Christianorum impugnationem. Tertio qui pro cupiditate sua in galeis, & piraticis Saracenorum nauibus regimen, & curam gubernandi exercent. In *cap. quod olim, eodem tit.* excommunicatione afficiuntur.

stantur qui cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios, naues seu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia, seu consilia quando inter ipsos, & fideles bellum fuerit duxerint impedienda. Tempus belli etiam tempus indicium comprehendit, quia etiam ad bellum preparatio in ead. liberandum de Iudais. Vltra superior dicta, & quae ibidem constituantur additur excommunicatio aduersus eos qui Sarracenis galeas vendunt, vel naues: loquitur autem de nauibus venditis in oppugnationem Terrae Sanctae, praecipiturque ne huiusmodi personis gremium Ecclesiae aperiantur (hoc est concedatur absolutio) nisi totum quod ex commercio tam damnato petceperint, & tandem de suo in subsidium Terrae Sanctae transierint, vt aequo iudicio in quo deliquerint puniantur. Tandem in Extrauag. multa de Iudais, ex Clem. V. excommunicantur ipso facto qui Sarracenis arma, equos, ferunt, lignamina, victualia aliaque merces ferunt, & eos qui permittunt ferri, ferentibusque ad id auxilium, vel fauorem praestant, quae excommunicatio referatur est, & ab ea absolutio non possunt, nisi tantum de bonis propriis in subsidium Terrae Sanctae exoluerint, quantum ad partes praedictas detulerint, vel miserint, vel deferri, aut extrahi permiserint.

Ex quibus constat aliquos his constitutionibus excommunicari, qui tamen bulla Coenae non comprehenduntur. Excommunicantur autem qui victualia ministrant Sarracenis tempore belli, cum tamen in bulla secundum probabilem sententiam infra examinanda non sit excommunicati. Item excommunicantur mercimonia tempore belli cum Sarracenis, quae actio non videtur bulla Coenae prohibita. Videtur etiam haec constitutio in his in casibus bullam Coenae extendat; constitutio tamen bulla Coenae absolute iurata est, & plures casus comprehendit quam ius commune. Quippe comprehendit non solum deferentes arma Sarracenis, sed Iudaeis, Paganis, & quibuslibet Christiani nominis hostibus, haereticis expressis, vel nominatim declaratis; & deferentes inquam tempore belli, & pacis. Cum tamen ante Clementem V. tantum tempore belli videbatur prohibitum. Item comprehendit eos qui infidelibus notitiam praebent de statu Catholicae Religionis, cum tamen haec actio iure communi non reperitur prohibita. His positis,

4. Triplex actio sub hac excommunicatione Bullae prohibetur. Prima deferre equos, arma, & infidelibus. Secunda eos certiores facere de statu Christianae Republicae. Tertia auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet illis praestare.

5. In prima actione continentur qui deferunt, vel transmittunt equos. Sub quo verbo iumentorum, boues, muli, aliaque animalia bello inferuentia ad portandos currus, sarcinas, & victualia comprehenduntur, vt docuit Sayrus lib. 3. thesaur. cap. 11. num. 27. Nauar. cap. 2. §. num. 63. Graffius lib. 4. cap. 18. Vinal. in present. casu 7. num. 4. Dauid. can. 7. q. 19. Bonac. 3. de censur. disp. 1. q. 8. pun. 2. num. 1. Secundo transmittentes arma sine offensua, sine defensiva ex quacunque materia sint, leg. armorum. ff. de verborum significat. 3. §. leg. arma. ff. de ei. & in armata. Et tradit Glossa, in c. ita quorundam de Iudais, verbo ferrum. Ea autem sic dicuntur quae ex communi v. u. ad praeliandum deferuntur. Vnde cum cultellis non soleant homines vt ad praelium, sed ad sciendam panem, penitiamque aptandas, tamen per accidens aliquando illis praerari contingat in hac excommunicatione non incurrit cultellos transferentes. Vt aduertit Nauar. in dicto c. ita quorundam de Iudais, no. ab. 5. num. 2. §. vers. de commercio. Sayrus dicto cap. 11. num. 28. Suar. sect. 2. num. 55. Bonac. d. punct. 2. num. 4. Tertio ferrum, & filum ferri sine factum, sine infectum; id est sine aptum ad praelium, sine quod potest ad eum sine facili accommodari. Vnde non solum massa ferri iam in lamina extensa, & purificata, sed etiam ante purificationem deferri prohibetur, vt bene tradunt supradicti Doctores. Ne lex hac frustratoria esset. Praeterea quod non solum deferentes ferrum, sed alia huiusmodi excommunicantur. Sub quo verbo alia huiusmodi, quae libet materia similibus contineri debet, extenditurque prohibitio ad omnia genera metallorum, nempe plumbum, stannum, aurichalcum, & similia, & a fortiori ad aurum, & argentum. Quarto bellica instrumenta, vt sunt tympana, tubae, fistulae, litrae, cornua, & alia huiusmodi, quibus milites ab bellum excitantur, & ad pugnam instrumentum. Item scalae ad ascendendos muros, currus, & manus ferreae ad detinendas naues, globos igneos, aliaque instrumenta apta ad euerendam accem. Sic Sayrus dicto cap. 11. num. 30. Dauidus in expos. huius canonis 7. q. 24. Bonac. pun. 2. num. 4.

Quinto lignamina, id est ligna apta ad faciendas naues, currus, haldas, aggeres, aliaque ad belli vsum. Sed an ipsae naues fabricatae intelligantur? Difficultate non caret, cum ipsae non sint lignamina, tamen ex lignaminibus sint confecta, sicuti domus non est ligna, esto sit ex lignis fabricata. Sic Caiet. verbo excommunicatio, cap. 20. Placet tamen mihi sententia Nauarri in cap. ita quorundam de Iudais, not. ab. 7. num. 14. Sayri dicto cap. 11. num. 31. Tolet. lib. 1. sum. cap. 26. num. 8. sub li-

gnaminibus naues comprehendit, quia vere sunt lignamina non qualiacunque, sed ligata, & compacta, ac proinde ad bellum aptiora. Si enim prohiberentur lignamina deferti, ne ex his naues conficiantur; a fortiori naues confecta censentur prohibita iuxta vulgare proverbium: Propter quod unumquodque tale, & illud magis, Et Auphen. multo magis de Sarracenis Eccles. Sexto canopem, funes tam ex ipso canope, quam alia quacunque materia, & ipsam materiam; quia haec bello maxime deseruiunt. Denique excommunicantur alia huiusmodi praedictis transferrentes. Sub quibus verbis comprehenduntur quae sub praedictis proprie non veniunt, illis tamen similia sunt.

Dubium tamen est: An sub praedictis vestimenta, pecuniae, merces, & victualia comprehendantur? Negant graues Doctores, quando bellum est. Panorm. in cap. significanti de Iudais. Caiet. verbo Excommunicatio, cap. 10. Nauar. dicto cap. ita quorundam de Iudais, not. ab. 10. num. 13, 34. & 37. Sayrus, lib. 3. cap. 11. num. 12. Quibus assentiunt Tolet. lib. 1. c. 26. num. 10. etiam bello ingruente. Ducunt, quia iis formaliter non oppugnantur Christiani, neque per se ad praeliandum deseruiunt, sed ad alios vsus. Neque obest in praedicta clausula excommunicari auxilium, & fauorem infidelibus praestantes; quia intelligi debet de auxilio per monitionem, declarationemque armorum, aliarumque rerum, quibus oppugnationi fit, non de auxilio illis in rebus, quae per se bello non deseruiunt, sed aliis vsibus sunt accommodatae. Contrariam tamen sententiam defendit Suar. 1. §. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 56. Bonac. 1. §. de censur. disp. 1. q. 8. pun. 2. num. 4. si praedicta transferuntur tempore quo inimici eis vt possunt in religionis Christianae iacturam. Tum quia sub illis verbis generalibus, & alia huiusmodi haec videntur comprehendit. Tum praecipue quia his rebus auxilium, & fauor quomodolibet praestatur nostrae Religionis hostibus. Nullum enim auxilium bello aptius est, quam pecuniarum, mercium, & victualium. At in praedicta clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel fauorem inimicis nostrae Religionis praestantes. Ergo.

Ex his sententiis priorem veritatem existimo tum ob rationes ibidem allatas. Tum quia non est certum in hac excommunicatione comprehendit auxiliantes, consulentes, aut fauentes quomodolibet infidelibus, & haereticis in damnum Catholicae Religionis, sed necessarium requirit, vt auxilium sit in monitione de statu Christianae Republicae; quia de his fuit scripto prius factus, & relatuus illi: & ad id. quod ad immediate praecedentia refertur, id denotat. Praeterea quod non de auxilio, consilio, vel fauore Turcis, alique Christianae Religionis inimicis videtur intelligendum, sed de auxilio praestito ipsis Catholicis, vt certiores faciant Turcas de statu Republicae Christianae, ita vt sensus sit. Excommunicamus illos qui per se, vel alios de rebus statum republicae Christianae concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, Christianae Religionis inimicos, necnon haereticos in damnum Catholicae Religionis certiores faciunt, illisque scilicet fauoribus haereticos certiores ad id, hoc est ad praedictum effectum monendi haereticos, auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet praestant.

Secundo dubitatur, qualiter debeas deferre, seu transmittere praedicta, vt hanc bullae excommunicationem incurras? Respondet certum esse te incurere, si per te ipsum transferas, ille transferas nomine proprio, siue alieno. At si per alium transferas, quia consilium, auxilium, & fauorem ad dilationem dedit. Ibi probabilitate non videtur carere te ab hac censura Bullae excusari, si verba illa, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet praestant non referantur ad haereticos, & inimicos nostrae Fidei, sed ad ipsos Catholicos, quibus ad mouendum infideles, & haereticos auxilium praestatur. Atque ita tradit Tolet. in present. cap. 23. num. 7. Sayrus lib. 3. cap. 11. num. 21.

Tertio dubitatur, An incurras hanc censuram, si arma, equos, reliquae in hoc canone verba deferas ex vno loco infidelium ad alium, vel ex vnius infidelis Principis dominio in dominium alterius infidelis? Negant Syluest. verbo Excommunicatio 7. num. 64. Tabiena eodem c. num. 7. Fillucius tract. 14. cap. 8. quaest. 1. num. 132. Alterius in expos. huius canonis, disp. 8. cap. 2. ad finem, & alij apud Sayrum, cap. 21. numero 19. Quia ea non est delatio armorum ad infideles, si quidem absolutae ea arma apud infideles existerent, parumque referet hi vel illi sint infideles. Sed hoc limitandum est cum Nauarri, in cap. ita quorundam de Iudais, not. ab. 6. num. 7. Sayro, lib. 3. cap. 11. num. 19. Tolet. lib. 1. c. 23. num. 6. Dauid. lib. 1. c. 27. q. 8. Reginaldo lib. 9. cap. 18. num. 300. Bonac. disp. 1. de censur. bulla, quaest. 8. punct. 2. num. 17. vt verum habeat casu quo ex praedicta delatione grauius damnum Christianis non imminet; nam eo casu delatio, quae solum ob damnum, quod Christianis inferri potest prohibetur, hac non punitur censura. At si ea delatione armorum grauius damnum Catholicis patiantur, quam patenter illis non delatis, verius videtur eam delationem sub hac censura contineri. Tum quia vere est delatio

latio ad infideles in damnum Christianorum. Tum quia secundum communem sententiam auxiliares, fauētēque infidelibus in damnum Catholicae Religionis hac censura comprehenduntur. Negari autem non potest mediā illa declaratione auxilium infidelibus praestari. Ergo, &c.

10 Quarto dubitatur de vendentibus, permutantibusve arma cum infidelibus? Et quidem si ex venditione, vel permutacione validiores infideles non fiunt, manifestum est eam venditionem, & permutacionem hac censura non prohiberi. Secus vero si fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, quia iam esset delatio, & transmissio, tamen non gratuita, sed onerosa in damnum Christianae religionis. Vti tradit Nauarr. in capite, ita quorundam de Iudaeis, notab. 8. numero 2. Azor. 1. p. instit. moral. lib. 8. capite 2. q. 9. Sayrus, lib. 3. c. 11. n. 2. 7. Reginald. lib. 9. cap. 18. num. 298. Bonac. disp. 1. q. 8. punct. 2. numero 2. Vivald. in praesenti casu 7. numero 1. 3. Gamba-rupta ibi, numero 12. & 17. Duard. quest. 9. numero 1. & alij.

11 Sed quid si in terris Principi Christiano subiectis ea arma infidelibus vendas? Affirmat Nauarr. in dicto capite, ita quorundam de Iudaeis, notab. 8. num. 41. Azor. dicta 1. p. instit. lib. 8. cap. 2. q. 7. Sayrus lib. 1. 3. cap. 1. num. 26. Tolet. lib. 2. cap. 2. q. 3. num. 5. Gamba-rupta casu 7. num. 18. te excusatur esse ab hac censura, quia transmissio quae hac censura prohibetur est quae fit ad infideles. At facta infidelibus in terris Christianorum non est transmissio ad infideles proprii, cum non possint infideles illis armis in damnum Christianorum libere ibidem vti.

12 Caeterum certissimum est, si ex hac venditione probabiliter credis damnum Christianis esse accepturos te in excommunicationem latam in cap. ad liberandum, de Iudaeis incidere; quia ibi excommunicatur arma Sartacenis vendentes. In excommunicationem autem bullae incidere non ita certum est ob rationem superius allatam: & quia non satis constat ibidem excommunicari auxilium, consiliūve praestantes infidelibus in damnum Christianae religionis, cum illa verba, Illisque ad id consilium, auxilium, vel fauorem quemodo libet praestant, satis dubia sint ad quos referantur, & in quam materiam. Nihilominus probabilis censio praedictam venditionem hac censura comprehendit. Vti docuit Hugolin. in exposi. huius censura, verbo illis, numero 4. Duard. q. 7. num. 3. Bonac. alios referens, disput. 1. q. 8. punct. 2. num. 31. Quia bulla non requirit vt arma transferantur ad terras infidelium, cum translatio ad infideles nullo superaddito prohibeatur; at ea translatio ad infideles est facta. Neque obest quod ipsi ibidem non possint Christianos oppugnare. Satis enim est quod possint in terris infidelium translati. Praeterquam quod solum per accedens ab impugnatione Christianorum ibidem impediuntur, scilicet ob protectionem, & potentiam Christiani Principis. Per te autem, & ex concessione armorum illis facta optime possunt ibidem oppugnare Christianos. Nulla ergo causa est ob quam hac censura ea venditio non afficiatur.

13 Quinto dubitatur de Principe Catholico bellum cum alio Principe Catholico agente; an conuocare possit infideles, illisque arma praebere in sui auxilium? Alicui videri possit hoc illicitum esse, & hac censura bullae prohibendum, cum sit translatio armorum ad infideles in damnum Christianorum quos oppugnatū sunt. Et praeterea illis armis concessis vti possunt infideles in Christianorum perniciem. Nihilominus longè verius est Principem Catholicum bellum iustum gerentem aduersus alium Catholicum Principem posse secluso scandalo in sui defensionem, & auxilium infideles conuocare, illisque ad praestandum arma concedere; quia ea concessio cessat in damnum Principis oppugnati, illique subditorum, at absolute cedit in utilitatem, & commodum Christianae Religionis, cum cedit in defensionem, & auxilium Principis iniuriam patientis, & subuersionem Principis iniuriam irrogantis. Ob quam causam ea armorum concessio ne dum est dicenda cedere in damnum Principis oppugnati, sed potius in illius utilitatem, vti potest qui impeditur ab iniusticia, vsurpationeque alieni iuris. Atque ita tradit Alerius 1. 1. lib. 5. disput. 8. cap. 5. dub. 7. Duardus in praesenti, lib. 2. canon. 7. quest. 36. num. 18. Bonac. disput. 1. de censur. q. 8. punct. 2. numero 10. & de contract. disput. 2. quest. vltim. sect. 1. punct. vltim. §. 3. quest. 2.

14 An liceat Principi Catholico infidelibus arma subministrare, ne alius Princeps Catholicus superior existat, controuersum est apud aliquos, negat Hugolin. in praesenti cap. 7. §. vltim. numero 4. Duardus quest. 3. §. numero 2. Bonacin. dicta q. 8. punct. 4. n. ro. affirmant alij. Ego rem totam malo intrastam relinquere, quam magnam litem definire.

15 Sexto dubitatur, ad quos arma, equi, aliaque instrumenta bellica transmittenda sunt, vt censura Bullae contrahatur. Respondeo transmittenda esse non solum ad Turcas, & Saracenos, sed etiam ad Tartaros, Mauros, & Iudaeos, aliosque infideles qui Christianissimum detestantur, Christianosque oppugnant, seu parati sunt oppugnare; quia hi omnes Chri-

stianae Religionis sunt hostes. Praeterea si deferantur ad haereticos a Sede Apostolica expressē, vel nominatim declaratos. Dicuntur autem haeretici a Sede Apostolica declarati, qui ab ipso summo Pontifice, vel eius Officialibus, seu Legatis intra curiam degentibus, quippe non proprio nomine, sed nomine summi Pontificis litteras expediunt, declarantur iuxta Clement. Ne Romani. §. sanē, de electione. Expressē vero seu nominatim declarantur qui nomine proprio Petri, vel Francisci notati sunt, vel illis circumstantiis expressis, quae expressioni nominis aequivalent. Vti docuit Tolet. lib. 1. cap. 2. numero 5. Sayrus lib. 3. cap. 11. num. 16. Non verò qui solum genere exprimuntur, vti sunt Lutherani, Caluinista, &c. quia ex hac expressione nulla persona est expressē, vel nominatim declarata, cum non ad declarandas personas, sed haereticos illa expressio referatur. Quod verò inquit Bonac. disp. 1. quest. 8. punct. 3. censendum esse haereticum expressē declaratum qui sub illis circumstantiis declaratur, quae expressioni nominis aequivaleret verissimum est: attamen omnia exempla quae adducit mihi non probantur, censet namque expressē esse declaratum, si in sententia dicitur. Excommunicamus illum qui fugiatur tali munere, qui in tali loco verba haeretica protulit, qui in tali libello auctoritate Pontificiam impugnat. Sed haec solum vera censio, cum notorium est quis illo officio fungeretur; quise haeretica verba protulerit, & libellum publicauerit: nam si haec delicta occulta sint, censendum non est delinquens expressē, & manifeste declaratus cum ex illa declaratione solum eius delictum declaratur, non persona, haec enim adhuc occulta est, & nemini nota. Non igitur censeri potest expressē declarata.

Deferri autem arma ad Schismaticos vt tales declaratos, si formaliter haeretici non sunt hac censura non prohibetur. Vti notauit Duard. lib. 2. canon. 7. q. 5. num. 3. Bonac. disp. 1. de censur. q. 8. punct. 3. in fine. Et a fortiori deferre arma Catholicis habitantibus in terris infidelium hac censura non est prohibendum; quia non est spectanda terra, in quam arma deferantur, sed ad quos transmittuntur; siquidem Bullae constitutio non de translatione ad infideles locuta est. Excipit nisi timeatur Principem infidelem illis armis vsutum in Christianorum perniciem; quia eo casu sic deferens etiam immediate Catholicis deferat, mediate deferri infidelibus, illisque auxilium in damnum Christianorum praebet. Ergo stante communi sententia affirmante auxiliares infidelibus & haereticis in damnum Religionis excommunicari hac censura comprehenduntur, sic Catholicis arma deferentes, cum ex ea delatione damnum Catholicis Proueniat. Sicuti notauit Nauarr. in cap. ita quorundam, de Iudaeis num. 27. Duard. in praesenti libro 2. canon. 7. questio 3. ad finem. & quest. 6. num. 2. Bonacina alios relatis tit. 3. de censur. disputatio. 1. questio 8. puncto 3. numero 6.

Septimo dubitatur qui ab hac censura excusantur, tamen infidelibus arma deferant? Praeter generales excusaciones de ignorantia, & inaduerentia tam iuris, quam facti excusantur possunt deferentes. Primum ex leuitate materiae, sicut enim in alijs legibus hac admittitur excusatio in hac lege concedenda est, cum finis huius legis, sit ne damnum Catholicis patiantur. At ita leuis esse potest armorum delatio, vt ex ea nullum graue damnum timeri possit. Ergo eo casu deferens a censura excusabitur. Vti tradit Nauarr. in cap. ita quorundam, de Iudaeis, notab. 8. num. 3. Sayrus lib. 3. cap. 11. num. 22. Vivald. in exposi. huius bullae num. 12. Duard. lib. 2. canon. 7. quest. 1. §. num. 18. Reginald. lib. 9. praxi cap. 18. num. 298. Bonac. 1. 3. de censur. bullae disp. 1. quest. 8. punct. 4. Quae autem sit materia grauis, quae leuis? arbitrio prudentis decidenda est spectato sine huius legis, qui est damnum Christianorum vitare. Regulariter translatio vnus pugionis, ensis, arcus, & similia non censetur grauis materia; quia haec potius ad vsum donatarij, illiusque recreationem deferuntur, quam in Religionis Christianae perniciem. Secus verò dicendum de integra militis armatura, de vnica navi, de bombardis, aliisque bellicis instrumentis, vti constat ex Doctoribus superius relatis. Secundo excusantur a censura, & peccato deferentes arma, aliaque prohibita, si damnum quod ex delatione Christianis timeri potest aliunde compensent. Sicuti plerumque censetur compellatum cum in redemptionem captiuorum conceduntur; maxime si alij meritis non prohibitis captiui redimi nequeunt. Vti tradit Nauarr. in dicto cap. ita quorundam notab. 8. num. 26. Sayrus cap. 11. num. 34. Duard. cap. 7. quest. 11. Vivald. in praesenti num. 63. Hugolin. §. 1. num. 11. Reginald. num. 299. Bonac. disp. 1. quest. 8. punct. 4. num. 12. Tercio excusantur, si absque graui iactura delationem omittere nequeunt, quia leges Ecclesiasticae non censentur ita strictē obligare. Sic Bonac. Nauarr. Sayrus, Duardus, Hugolinus loc. alleg.

Secunda actio, quae sub hac censura prohibetur est infidelibus, & haereticis notitiā praebere de statu Christianae Reipublicae, quod intelligendum est de statu temporali, vt si reuelaret aliquam ciuitatem Christianorum victualibus carere, arcem armis, & militibus esse destitutam, ex qua reuelatione possent Fidei hostes moueri ad eam ciuitatem, vel arcem oppugnan-

oppugnandam, absque dubio in excommunicationem incidere, quia absolute certiores faceres infideles de statu temporali Christianae Reipublicae...

19 Sed an sub hac actione comprehendatur Tabellarius defertor litteras infidelibus secretum Christianae Reipublicae continentes...

10 Deinde graues Doctores, Hugolinus in praesenti, vers. secundo assensu. Duardi canon. 7. q. 31. numero 2. & q. 34. numero 2. Alcerius lib. 5. disputat. 8. capit. 10. vers. sed modo perquirendum...

11 Tertia actio, quae in hac clausula sub censura prohibetur est auxilium, consilium, & fauor. Sed quibus praestandum sit consilium, & auxilium & in qua materia, ut hanc censuram non inducat; difficultate non caret.

12 An autem ob periculum vitae alteriusve grauissimi damni excusari possent consulentes & fauores infidelibus, & haereticis in damnum Christianae Reipublicae...

13 An autem ob periculum vitae alteriusve grauissimi damni excusari possent consulentes & fauores infidelibus, & haereticis in damnum Christianae Reipublicae...

Ad extremum reuocantur in hac clausula omnia privilegia in contrarium concessa dominis, Principibus, Rebuspublicis, & particularibus personis. Nam ut tradit Syluest. verbo Excommunicatione...

PUNCTUM IX.

Expenditur octaua excommunicatione aduersus impediētes, ne Romanae curiae victualia, aliaque necessaria deferantur.

- 1 Refertur Textus.
2 Qui finis huius excommunicationis sit?
3 Quae sint persona aduersus quas fertur?
4 Quae sit materia?
5 Quae sint actiones hac excommunicatione prohibita?
6 Vt usus titulus excuset ab hac excommunicatione debet esse certus, non dubius, quod difficultate non caret.
7 In foro externo impedimentum praestitum a persona publica praesumitur iuste appositum esse. Secus a privata.
8 Princeps desinens victualia, quae ex alieno territorio per suum transferantur ad Romanam curiam, non videtur huic excommunicationi subiecti.
9 Hoc impedimentum apponendum est directe, & formaliter.
10 Quid nomine Romanae curiae intelligatur, ad quam victualia deferuntur?
11 Proponitur ratio dubitandi, an impediens victualia illius, qui in proprium usum, vel in usum particularis personae deferat subiectus huic excommunicationi.
12 Quid respondeat Bonac.
13 Probabilis censo re hac excommunicatione non esse ligatum.
14 Non ob quorumlibet victualium impedimentum ligaris haec censura, sed debet esse quantitas grauis.
15 Haec excommunicatione solum ad impediētes, & eorum defensores extenditur.

Octauo excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes impediētes, seu inuadentes eos, qui victualia, seu alia necessaria ad usum Romanae curiae adducunt, ac etiam eos qui ne ad Romanam curiam adducantur, vel afferantur prohibent, impediunt, seu perturbant...

Hac excommunicatio lata est in utilitatem, commodum, honorem, defensionem, & potestatem Romanae curiae, ne scilicet rebus quibus indiget destituatur.

Personae aduersus quas excommunicatio fertur sunt omnes & singuli cuiuscunque dignitatis etiam Imperialis, & Regalis victualia, seu alia necessaria Romanae curiae impediētes, illorumque defensores, siue per se, siue per alios, ut constat ex tenore Bullae.

Materia est impedire, siue dolo, & fraude, siue per vim, ne victualia ad Romanam curiam deferantur, deferentisque prohibere, & perturbare ne deferant, necnon eos, qui hac facientes defendunt per se, vel alios. Materia circa quam excommunicatio versatur sunt victualia, aliaque ad usum Romanae curiae necessaria. Nominē victualium intelliguntur quae ad esum, potum, & vestitum deferuntur.